

Hevosen **KENGISSÄ**

Eläinten viikon
tieto- ja tehtäväpaketti
3.-luokkalaisille ja sitä
vanhemmille

Sisällys

- 4 Pieni hevossanasto
- 5 Ihminen kesytti hevosen avukseen
- 6 Hevonen on laumaeläin
- 8 Maailma hevosen silmin
- 10 Hevonen viestii eleillä
- 11 Hevonen on aina valppaana
- 12 Hevonen ei ole hankala ilman syytä
- 13 Terve hevonen, sairas hevonen
- 14 Sopivat varusteet eivät tee kipeää
- 15 Tehtävä: Auta huolestunutta hevosta
- 16 Hevoselle voi järjestää monenlaista puuhaa
- 17 Hevonen on hyvä oppilas
- 18 Talli on hevosen koti
- 19 Tehtävä: Auta eksynyt hevonen takaisin laitumelle
- 20 Hevonen syö pitkin päivää
- 21 Tehtävä: Yhdistä hevosen käyttäytymistarve ja ratkaisu
- 22 Hevosharrastuksen aloittaminen
- 23 Tehtävä: Ristikko

Teksti:
Tuire Kaimio ja Minna Tallberg

Kuvat:
Olga_i / Shutterstock (etukansi)
Kansikuvan hevonen on ylipainoinen tai kantava.
Marjo Kokkonen (sivu 3)
Anton Shelkovich / Shutterstock (sivu 5)
Minna Tallberg (sivut 6, 7, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 20)
Cadag / Shutterstock (sivu 10)
Mark J. Barrett (sivu 16)
Sonja Holma (sivu 22)
Ulrich Knaupe / iStock (takakansi)

Ulkoasu ja kuvitus:
Sari Toivola

Julkaisija:
SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten
liitto, 2016
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
www.sey.fi

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

Alkusanat

”HEVONEN ON ihmisen palvelijoista tärkein”, sanotaan. Hevonen on ollut ihmisen apuna vuosituhansien ajan ratsuna, kantojuhtana ja vetoeläimenä niin maatalon töissä kuin paikasta toiseen kuljettaessa. Suomalaisille hevonen on arvostettu kumppani. Erityinen side suomalaisten ja hevosen välille muo-

dostui sodissa rintamalla, jossa hevonen oli ihmisen apuna ja ystävänä. Sotahevosille on pystytetty Suomessa jopa muistomerkkejä.

Hevosen kohtelu ei ole aina sen arvon mukaista. Vielä sata vuotta sitten oli tavallista, että sairaita ja vanhoja hevosia pidettiin kovassa työssä. SEY toimi jo tuolloin koko maassa auttaakseen kärsiviä hevosia.

Vähitellen hevosten pito parani ja niiden elämä ihmisten kanssa muuttui. Autojen ja koneiden yleistyessä hevosta ei enää tarvittu hoitamaan voimaa ja kestävyyttä vaativia töitä. Hevosten määrä romahti, mutta hevonen ei kadonnut ihmisen elämästä, vaan sen käyttö muuttui. Nyt hevosten määrä on taas kasvussa, koska harrastaminen hevosten kanssa on yhä suosittua.

Tänä vuonna SEYn Eläinten viikon teemana on hevonen. Vaikka sadan vuoden takaiset ongelmat ovat onneksi jo historiaa, on hevosten pidossa ja kohtelussa edelleen ongelmia. Monille hevosille kärsimystä aiheuttavat muun muassa liikunnan ja lajitoverin puute, epäkelvot talliolosuhteet, kippua aiheuttava käsittely ja epäsopivat varusteet.

Hevosen pidossa on tärkeää miettiä, miten se saisi elää mahdollisimman hevosmaista elämää: liikkua ja laiduntaa, syödä tarjolla olevaa heinää, saada aivoilleen työtä, seurustella lajitoverien kanssa, olla terve ja tuntea olonsa turvalliseksi.

Onpa hevonen sitten oma, vuokrattu, ratsastuskoulun tai hoitohevonen on hevosen kanssa harrastavan tärkeää tarkistaa tietonsa hevosen tarpeista ja ystävällisestä kohtelusta. Tämä pitää paikkansa kaikkien eläinten kohdalla: tietoa eläinten tarpeista ja kyvistä saadaan jatkuvasti lisää, ja omaa osaamista on tärkeää päivittää.

Tämän oppaan tarkoituksena on kertoa perusasioita hevosesta eläimenä ja hevosen kanssa toimimisesta.

Toivotamme iloisia hetkiä hevosten kanssa!

Maria Lindqvist

Maria Lindqvist
SEYn vs. toiminnanjohtaja

Tietoa ja tehtäviä:
hevostieto.fi

- ▶ **ASKELLAJIT** Hevosen erilaisia tapoja liikkua. Askellajeja ovat esimerkiksi käynti, ravi ja laukka.
- ▶ **AVUT** Merkkejä joilla ihminen kertoo hevoselle, mitä hän haluaa hevosen tekevän. Apuja ovat muun muassa ihmisen ääni, painonsiirrot ja ohjat.
- ▶ **HEVOSENKENKÄ** Hevosen kavioon naulattava kaarevanmuotoinen metallinen suojuus. Hevosenkenkä suojaa hevosen kaviota kulumiselta.
- ▶ **JOUHET** Hevosen karkeat häntä- ja harjakarvat, jotka auttavat hevosta esimerkiksi pitämään sitä kesäisin kiusaavat hyönteiset loitolla.
- ▶ **KAVIO** Hevosen jalan kova alaosa, joka on samaa ainetta kuin ihmisen kynsi.
- ▶ **KENGITYS** Toimenpide, jossa kengitysseppä naulaa hevosen kavioihin kengät. Kengitys ei tuota hevoselle kipua.
- ▶ **LOIMI** Hevosen selkään puettava peite, joka suojaa sitä esimerkiksi kylmältä, sateelta ja hyönteisiltä.
- ▶ **MANEESI** Ratsastushalli.
- ▶ **ORI** Uroshevonen.
- ▶ **PONI** Pienikokoinen hevonen.
- ▶ **RAIPPA** Merkinantoväline, joka tehostaa hevoselle annettua pyyntöä. Raipalla ei saa lyödä hevosta.
- ▶ **RUUNA** Leikattu eli ruunattu ori, joka ei enää voi lisääntyä.
- ▶ **SATULA** Hevosen selkään ratsastusta varten laitettava istuin. Satulan kanssa ratsastettaessa ihmisen paino jakautuu suuremmalle alueelle eikä hevosen selkä kipeydy niin helposti.
- ▶ **SUKA** Puhdistusharja. Harjaamalla hoidetaan hevosen ihoa ja karvapeitettä. Lisäksi se voi vahvistaa ihmisen ja hevosen välistä suhdetta. Hevonen tulee harjata ennen varusteiden laittoa.
- ▶ **SÄKÄ** Hevosen selän korkein kohta, josta mitataan hevosen korkeus.
- ▶ **TAMMA** Naarashevonen.
- ▶ **TURPA** Hevosen pään alaosa, kuono, jossa on hevosen suu ja sieraimet. Turvassa on paljon herkkiä tuntokarvoja, joiden avulla hevonen aistii ympäristöään.
- ▶ **VALJAAT** Hevosen selkään laitettava varuste, johon kärryt kiinnitetään hevosen vedettäväksi.
- ▶ **VARSA** Hevosen poikanen. Varsaksi kutsutaan kaikkia alle kaksivuotiaita hevosia.
- ▶ **VUOLU** Yleensä kengityksen yhteydessä tehtävä kavioiden lyhentäminen. Kavio kasvaa samalla tavalla kuin ihmisen kynsi. Liian pitkät kaviot aiheuttavat hevoselle kipua. Myös kengättömien hevosten kaviot on vuoltava säännöllisesti.
- ▶ **ÄHKY** Hevosen vatsakipu, joka voi olla hengenvaarallinen.

Ihminen kesytti hevosen avukseen

Hevonen lajina alkoi kehittyä miljoonia vuosia sitten, ja ihminen kesytti sen käyttöönsä noin kuusi tuhatta vuotta sitten.

Hevonen on siis viettänyt ihmisen seuralaisena hyvin lyhyen ajan siihen verrattuna, miten pitkään hevosia on ollut olemassa. Varsinaisia villihevosia ei enää ole, mutta esimerkiksi Australiassa ja Pohjois-Amerikassa elää villiintyneitä hevoslaumoja, jotka ovat syntyneet aikoinaan vapaaksi päässeistä kesyhevosista.

Hevosesta tuli ihmiselle tärkeä apu moneksi tuhanneksi vuodeksi, sillä se on lempeä ja nopea oppimaan. Kun koneet ja autot keksittiin, hevosten määrä väheni. 1990-luvulla hevosharrastus alkoi saada suosiota ja hevosten määrä lähti kasvuun. Nykyään hevosia on Suomessa yli 75 000.

HEVOSTA KÄYTETTIIN aikoinaan kulkuvälineenä, sen voimalla muokattiin peltoja viljelyyn ja tuotiin puut metsästä. Ratsuväki oli osa armeijaa.

LÄHEISYYS JA koskettaminen on hevosille tärkeää. Nuoret orit leikkivät keskenään painia ja hippaa. Aikuisilla hevosilla on yleensä lempikaveri, jonka kanssa ne liikkuvat lähekkäin tai rapsuttelevat toisiaan hampaillaan.

Hevonen on laumaeläin

Hevonen on saaliseläin eli luonnossa petoeläimet pyydystäisivät sitä ruoaksi. Sen takia hevonen säikähtää helposti ja on aina valmiina pakenemaan mahdollista uhkaa. Hevonen liikkuu yleensä rauhallisesti, mutta se pitää pakovalmiuttaan yllä ravaamalla ja laukkaamalla lyhyitä pätkiä.

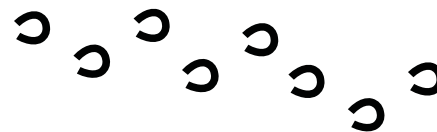
Luonnossa hevosen kävisi huonosti ilman kavereitaan eli laumaansa. Yhdessä hevoset pystyvät parhaiten huomaamaan pedot, juoksemaan niitä karkuun tai puolustautumaan. Yhteisvoimin hevoset löytävät parhaat ruoka- ja juomapaikat sekä suojaa säästä vastaan. Hevonen ei viihdy yksin vaan tarvitsee toisten hevosten seuraa myös ihmisen hoivassa.

Hevosen päivä kuluu liikkuen ja syöden. Silloin sen mieli ja keho voivat hyvin. Luonnossa hevoset liikkuvat jopa kymmeniä kilometrejä päivässä ja lepäävät vain lyhyitä hetkiä kerrallaan. Hevoset eivät siis nuku pitkään ja sikeästi kuten ihmiset.

Ruuan etsiminen on mielenkiintoista ja tärkeää puuhaa. Ruoho on hevosten pääravintoa, mutta ne täydentävät ruokavaliotaan muillakin kasveilla. Varsat oppivat aikuisia tarkkailemalla, mitä syödä ja miten käyttäytyä muiden hevosten kanssa.

Tiheiköt antavat suojaa auringolta, sateelta ja hyönteisiltä. Hevoset ovat suuria ja karvaisia, joten kuumuus on niille joskus ongelma. Kylmää hevoset kestävät selvästi ihmistä paremmin.

Kun ihminen kesytti hevosen, ei vielä tiedetty, miten tärkeää hevoselle on päästä tekemään samoja asioita kuin luonnossa. Nykyisin kesyhevosille yritetään tarjota mahdollisuuksia niille lajina tyypillisempään elämään. Se ei vain ole aina ihan helppoa, sillä hevoset liikkuisivat ja söisivät yölläkin. Onneksi pienetkin muutokset kohti luonnollisempaa ovat hevosen hyvinvoinnin kannalta erittäin hyödyllisiä.

SAMALLA ALUEELLA liikkuvat hevoset muistavat vuosienkin päästä, mistä löytyy vettä ja mitä reittiä pääsee parhaiten petoja pakoon. Nuoret hevoset huomaavat pian, että kokoneiden hevosten perässä kannattaa kulkea.

Maailma hevosen silmin

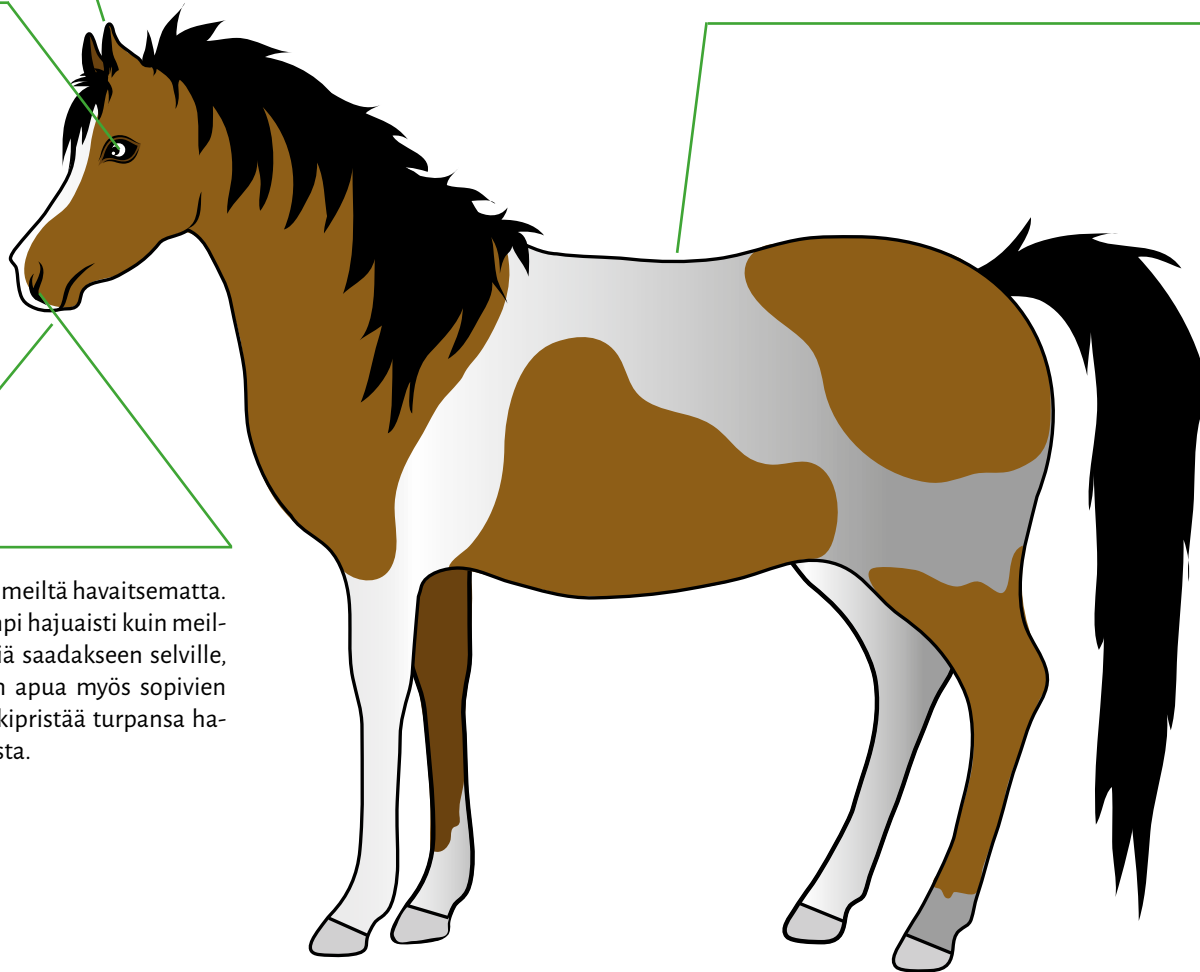
NÄKÖ Hevosen silmät tottuvat hitaasti valon vaihteluihin. Siksi kirkkaat valonvälähdykset saattavat sokaista sen. Aluksi hevonen on pimeässä melkein sokea, mutta kun silmät tottuvat, se näkee lopulta lähes pilkkopimeässäkin hyvin.

KUULO Hevonen kuulee tarkasti jopa kilometrien päästä tulevia ääniä. Hevosen korvat kääntyvät äänien suuntaan. Korvien suunnasta voi nähdä, mitä hevonen huomioi.

MAKU Hevonen tutkii esineitä myös maistelemalla. Hevosen makuaisti muistuttaa omaamme. Hevoset pitävät yleensä sekä suolaisesta että makeasta.

HAJU Osa hevosten maailmasta jää meiltä havaitsematta. Hevosilla on nimittäin paljon parempi hajuaisti kuin meillä. Ne haistelevat toisiaan ja ihmisiä saadakseen selville, mitä näille kuuluu. Hajuaistista on apua myös sopivien ruokakasvien valinnassa. Hevonen kipristää turpansa halutessaan saada tarkkaa tietoa hajusta.

TUNTO Hevosen turvassa ja silmien ympärillä on pitkiä tuntokarvoja. Hevonen tarvitsee niitä, ettei sen pää osuisi lähellä oleviin asioihin. Tuntokarvat ovat tärkeitä myös ruokaillessa, joten niitä ei saa poistaa. Tuntoaisti on tarkka muuallakin hevosen kehossa. Hevonen aistii kylmän ja kuumaa, kosketuksen ja tärinän. Se huomaa jopa karpäsen laskeutumisen iholleen. Kosketa siis hevosta lempeästi. Suuri eläin tuntee kipua aivan kuten pienikin. Hevosta ei saa lyödä tai potkaista, kuten ei muitakaan eläimiä tai ihmisiä.

Tehtävä

PYSTYTKÖ kuvittelemaan, millainen on maailma hevosen silmin? Hevosen silmät ovat pään sivuilla, joten se näkee melkein joka puolelta. Vain otsan edessä, turvan alla ja niskan takana on pienet alueet, jonne hevonen ei näe. Jos hevonen haluaa nähdä tarkasti eteensä, se kohoittaa päätään. Liikkeen se havaitsee hyvin, mutta muuten näkö ei ole kovin tarkka. Hevonen ei näe lainkaan punaista väriä.

Hevonen viestii eleillä

Kun lähestyt hevosta, tarkkaile sen eleitä. Hevonen kertoo eleillään, mitä siitä tuntuu. Kun hevonen katsoo sinua kohti, voit lähestyä sitä. Jos hevonen kääntää päätä pois, pysähdy hetkeksi, ettei hevosen tarvitse pyytää sinua pysähtymään suuremmin elein. Kun hevonen katsoo sinua taas, voit mennä lähemmäs.

Hevonen viestii eleillään myös aikomuksistaan. Useimmiten ensin näkyy pieni ele. Jos hevonen ei saavuta sillä haluamaansa tulosta, se tekee isomman eleen. Hevonen yleensä esimerkiksi varoittaa monta kertaa ennen kuin se puree toista hevosta.

Hevosella voi olla korvat taaksepäin käännettyinä eri syistä. Se voi olla peloissaan, kuunnella asioita takanaan, levätä tai olla vihainen. Korvat voivat olla myös eteenpäin käännettyinä monesta syystä. Hevonen voi esimerkiksi olla ystävällinen tai tutkailla uutta asiaa tarkasti.

HYVÄKSI HEVOSEN kielen tuntijaksi oppii seuraillemalla tarhassa tai laitumella olevia hevosia.

KUVAN HEVONEN on levollinen, sillä sille on rauhassa opetettu mitä tehdä. Ratsastaja on harjoitellut hevosen kannalta miellyttävällä tavalla toimimista. Hän istuu rennosti ja seuraa käsillään hevosen pään liikkeitä. Molempipuolinen luottamus tekee liikkumisesta mukavaa sekä hevoselle että ihmiselle.

Hevonen on aina valppaana

Pedoilta pakoon pääseminen vaatii hevoselta nopeaa toimintaa ja hyvää huomiokykyä. Siksi hevoset ovat valppaita äkillisten muutosten varalta.

Kun hevonen havaitsee jotain outoa tai siitä tuntuu hankalalta, se valmistautuu pakoon. Pää nousee yleensä ylös ja selkä menee notkolle. Häntä saattaa huiskia, ja hevonen saattaa aukoa suuta, kiristellä hampaitaan, heilutella päätään tai liikahtella levottomasti.

TIESITKÖ?

HEVONEN KERTOO eleillään, että kaikki ei ole hyvin. Silloin kannattaa miettiä, mikä hevosen olon tekee kurjaksi. Jos tilannetta ei korjata, hevonen saattaa rynnätä pakoon. Se voi myös puolustautua puremalla, potkimalla, nousemalla takajaloilleen tai pomppimalla eli pukittelemalla.

JOS HEVOSELLA on huonoja kokemuksia esimerkiksi matolääkkeen antamisesta, se poistuu paikalta nähdessään lääkkeen kanssa lähestyvän ihmisen.

Hevonen ei ole hankala ilman syytä

Hevonen voi olla kiukkuinen, jos se on kipeä. Hevonen voi myös stressaantua ja siksi käyttäytyä hankalasti. Laumaeläimenä hevonen voi jännittyä ollessaan yksin. Pelkäävä tai jännittynyt hevonen on usein vaikea käsitellä ja ratsastaa.

Yleensä on kyse kuitenkin vain siitä, ettei hevonen tarkalleen ymmärrä, mitä ihminen haluaa sen tekevän. Siksi sille pitää opettaa jokainen pyyntö erikseen. Hevoselle pitää myös opettaa, miten missäkin tilanteessa kannattaisi toimia. Onneksi hevonen oppii nopeasti ja muistaa hyvin, kunhan se saa oikein toimiessaan palkkioksi jotain mistä se tykkää.

Hevonen havainnoi koko ajan sitä, mitä jostain asiasta seuraa. Jos tarhasta hakemisesta seuraa jotain mukavaa, hevonen alkaa odottaa portilla. Jos hakemisesta seuraa jotain ikävää, kuten huonosti istuvalla satulalla ratsastamista, hevonen oppii pysymään kaukana sitä tarhasta hakevasta ihmisestä.

Terve hevonen, sairas hevonen

Terve hevonen on kiinnostunut ympärillään olevista asioista. Se liikkuu mielellään ja on yleensä ystävällinen. Sairas hevonen saattaa vetäytyä omiin oloihinsa, käyttäytyä vihaisesti tai muuten oudosti.

Hevonen ei huuda, kun siihen sattuu. Siksi sen hättää ei aina ole helppo huomata. Useimmat sairaudet olisi helpompi parantaa, jos ne huomattaisiin ajoissa. Jos haluat pitää hevosesta hyvää huolta, opettele hyväksi hevosen elekielen tuntijaksi.

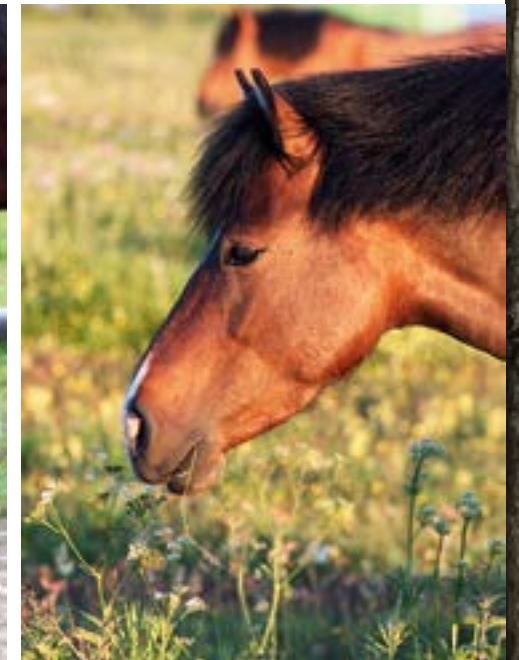
Hevonen voi kertoa kivustaan myös muuten. Se voi olla haluton liikkumaan, maata pitkiä aikoja, siirtää painoa pois etu- tai takajaloilta, ravistella päätään tai olla kiukkuinen. Mahakipuinen hevonen voi olla levoton, hikoilla ja katsella mahaansa.

Hevonen voi kertoa kivustaan myös ilmeillään. Kipeällä hevosella on jännittyneet korvat ja huulet. Silmät voivat näyttää huolestuneilta.

Jos hevonen on sairas, hevosen omistaja tai tallinpitäjä kutsuu tarvittaessa eläinlääkärin.

Tällä hevosella on kipuja.

Tällä hevosella ei ole kipuja.

Sopivat varusteet eivät tee kipeää

Ratsastuksessa käytetään useimmiten satulaa. Satulan ansiosta ihmisen paino jakautuu hevosen selässä suuremmalle alueelle kuin ilman satulaa, eikä hevosen selkä kipeydy niin helposti. Satulan tulee ehdottomasti olla hevoselle sopiva, kuten kenkien ihmiselle.

Perinteisesti ratsuilla on päässä suitset, joiden avulla hevosia ohjailaan. Suittiin on kuulunut hevosen suuhun tuleva kuolain. Nykytiedon mukaan kuolain ei sovi kaikille hevosille ja voi jopa aiheuttaa kipua. Hyvä vaihtoehto on kuolaimettomat suitset.

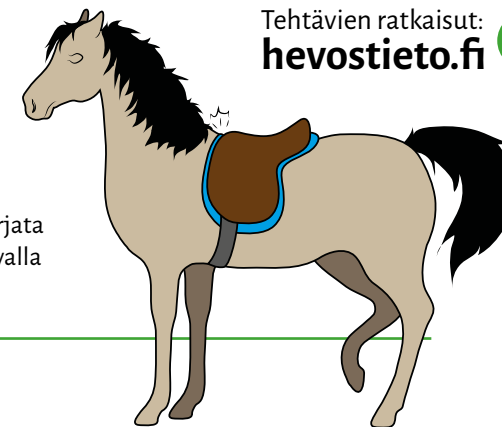

KUOLAIN AIHEUTTAA helposti vammoja hevosen suuhun. Siksi ohjista ei vedetä vaan niillä annetaan muita merkkejä. Kuolaimettomat suitset ovat hyvä vaihtoehto hevosen ohjaamiseen. Erityisen tarpeen ne ovat silloin, kun ratsastaja vasta harjoittelee tasapainossa pysymistä.

Tehtävä

Auta hevosta ja ehdota keinoa korjata huolestuttava tilanne. Yhdistä viivalla ongelma ja ratkaisu.

Syy:

Yksin jääminen pelottaa laumaeläintä.

Satulan reuna painaa hevosta.

Hevonen ei ymmärrä, minne ratsastaja yrittää saada sitä menemään.

Ratsastaja istuu vinossa, ja hevosen on vaikea liikkua.

Hevonen pelkää ohiajavaa traktoria.

Ratsastaja vetää ohjista, ja kuolain aiheuttaa kipua hevosen suuhun.

Hevonen on kipeä.

Korjaus:

Totutetaan hevonen traktoriin ensin kaukaa.

Kutsutaan eläinlääkäri.

Tuodaan hevosen seuraksi toinen hevonen.

Tarkistetaan varusteiden sopivuus.

Opetetaan rauhassa hevoselle, miten toimia.

Opetetaan ratsastajalle, miten istua hevosta häiritsemättä.

Opetetaan ratsastajalle, miten välttää ohjista vetäminen.

Hevoselle voi järjestää monenlaista puuhaa

Ihminen on antanut hevoselle monenlaisia tehtäviä. Peltoja kyntäviä tai metsätöissä auttavia työhevosia on Suomessa enää vähän. Nykypäivän työhevot ovat enimmäkseen poliisihevosia ja terapiahevosia. Suurin osa hevosista on harrastehevosia, kuten ratsuja ja ravihevosia.

Hevosen kanssa voi tehdä paljon muutakin kuin ratsastaa. Sen voi viedä myös talutettuna metsäpolulle. Hevoselle voi järjestää puuhaa tuomalla sille oksia järsittäväksi tai vaikka jalkapallon tarhaan ihmeteltäväksi.

Monet hevoset pitävät harjaamisesta ja muusta rapsuttelusta. Yhdessä puuhailu ja miellyttävät kokemukset parantavat ihmisen ja hevosen suhdetta.

Hevoselle voi myös opettaa työskentelyä maasta käsin. Siinä ihminen kulkee hevosen vierellä ja hevonen saa jumpata monipuolisesti tekemällä erilaisia ratsastukseenkin kuuluvia väistöjä ja muita tehtäviä. Hevosagilyssä ihminen taluttaa hevosta läpi tehtäväradan. Ratsujakin voi opettaa ajolle eli vetämään esimerkiksi kärryjä.

Hevosten kanssa myös kilpailaan paljon. Ravihevoset kilpailevat raviradalla juosten. Hevosilla ratsastetaan esteiden yli ja koulu-ratsastuksessa tehdään erilaisia liikesarjoja. Matkaratsastuksessa hevoset kilpailevat jopa yli sadan kilometrin matkoilla.

Kaikessa hevosen kanssa toimimisessa täytyy huomioida hevosen hyvinvointi.

KAIKISSA eläinkilpailuissa on tärkeää muistaa varmistaa, että eläinkin viihtyy ja voi hyvin. Vaikka ihminen haluaisi kovasti voittaa, se ei silti saa johtaa hevosen kohtelemiseen kovakouraisesti.

HEVONEN oppii nopeasti. Jos sillä halutaan ajaa tai ratsastaa, sille pitää opettaa kaikki tehtävään liittyvät asiat erikseen. Hyvinvoiva hevonen on ystävällinen ja rauhallinen. Kuvassa nuorta hevosta totutetaan siihen, että ihminen kumartuu sen yli. Vasta sen jälkeen sitä totutetaan ratsastajaan.

Hevonen on hyvä oppilas

Hevoselle voi opettaa, että jokin hieman ikävä asia onkin mukava. Hevosta voi vaikka palkita herkkupalalla juuri silloin, kun sille annetaan lääkettä. Kun tätä toistetaan muutamia kymmeniä kertoja, hevonen alkaa toivoa lääkkeen antoa. Samaa voidaan tehdä myös muiden ikävien asioiden kohdalla, kuten satulavyötä kiristettäessä tai kun hevonen näkee auton kaukaa.

Kanssakäymisessä hevosten kanssa on tärkeää, että ihminen ja hevonen ymmärtävät toisiaan. Siksi hevosten kanssa käytetään *apuja*, jotka muodostavat ihmisen ja hevosen välisen merkkikielen. Ratsuksi opetetut hevoset osaavat esimerkiksi lähteä liikkeelle, kun ratsastaja liikuttaa kevyesti jalkojaan. Ne kääntyvät, kun ratsastaja siirtää kättä hieman. Monet hevoset oppivat seuraamaan ratsastajan istuntaa. Silloin pelkkä asennon muutos kertoo hevoselle, mitä seuraavaksi tehdään.

Monet käyttävät raippaa merkinantovälineenä, eli sillä vain kosketaan hevosta. Tarvittaessa koputusta vähitellen voimistetaan, mutta se opetetaan heti kun hevonen toimii oikein.

HEVONEN EI viihdy yksin. Se on laumaeläin, ja yksinolo on sille kurjaa. Jos hevonen on yöt karsinassa tallissa, sillä pitää olla näköyhteys muihin hevosiin. Viimeistään päivällä sen pitää päästä ulos tarhaan muiden hevosten kanssa. Pieni ponikin on isolle hevoselle hyvää seuraa.

Talli on hevosen koti

Hevosta voidaan pitää pilttuussa, karsinassa tai pihatossa. Pilttuussa hevonen on kytketty seinään eikä pysty kääntymään. Karsinassa hevonen on irti ja sillä on tilaa kääntyä.

Hevonen voi kuitenkin paremmin, kun se saa halutessaan liikkua enemmän. Siksi pihatto on nopeasti yleistynyt tapa pitää hevosia. Pihatossa hevonen voi itse valita, onko se sisällä vai ulkona. Sillä on myös muita hevosia seuranaan.

Hevosen pitää päästä liikkumaan vapaasti päivittäin. Lisäksi hevosen liikunta voi olla ratsastamista, ajoa tai vaikka talutuslenkki.

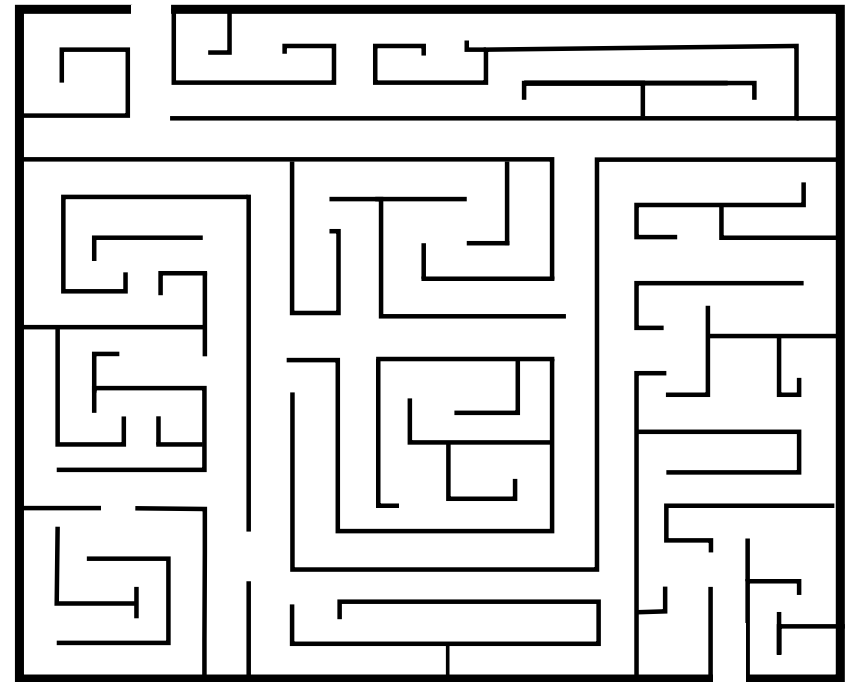
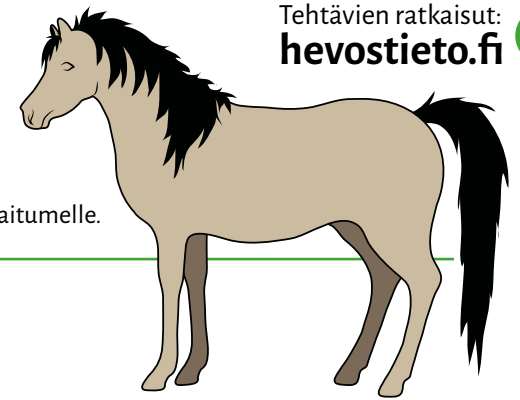
TIESITKÖ?

PIHATOSSA ON tilava aitaus ja suoja, jonne hevoset voivat halutessaan mennä tuulelta ja hyönteisiltä suojaan. Suojassa pitää olla niin paljon tilaa, että kaikki hevoset mahtuvat hyvin sisään. Kaksi oviaukkoa auttaa estämään hevosten välisiä riitoja. Jos hevosille on monta ruokintapistettä aitauksessa, ne liikkuvat ja voivat siksi paremmin.

Tehtävä

Auta eksynyt hevonen takaisin laitumelle.

Tee lisää tehtäviä osoitteessa

hevostieto.fi

LIHOMINEN ei ole terveellistä, joten heinä kannattaa antaa vaikka verkon läpi hitaasti syötäväksi.

Hevonen syö pitkin päivää

Luonnossa hevonen syö heinäkasveja jopa 16 tuntia päivässä. Jos hevonen saisi valita, se söisi enimmäkseen ruohoa, mutta saattaisi napostella myös esimerkiksi lehtiä, oksia, juuria ja kaarnaa.

Mitä useammin hevosta ruokitaan, sen parempi. Tyhjistä mahalaukusta voi aiheutua ikävä mahahaava. Parasta on, jos hevosella on jatkuvasti heinää tarjolla. Suurin osa heinästä kannattaa antaa maan tasalta.

Kesällä hevoset laiduntavat eli syövät laitumella kasvavaa ruohoa. Muulloin niille annetaan hyvää kuivattua tai säilöttyä heinää. Hevonen saattaa tarvita heinän lisäksi väkirehua: esimerkiksi kauraa tai tiivisterehua.

Hevosen suolisto on herkkä. Siksi ruokintamuutoksia ei saa tehdä nopeasti eikä hevoselle saa ilman omistajan lupaa antaa mitään ylimääräistä. Herkkupalatkin voivat sairastuttaa hevosen, jos se ei ole niihin tottunut. Hevoselle ei saa antaa mitään syötävää ilman omistajan lupaa.

Hevosella täytyy aina olla puhdasta vettä saatavilla. Kesäkuumalla hevonen juo jopa 60 litraa vettä vuorokaudessa.

Tehtävä

Auta hevosta! Yhdistä viivalla ratkaisu hevosen käyttäytymistarpeisiin. Yhden käyttäytymistarpeen toteuttamiseen voi olla monta ratkaisua.

Käyttäytymistarve:

Liikkuminen paljon ja monipuolisesti.

Tiheästi syöminen ja ruoan kanssa puuhailu.

Toisten hevosten seura.

Toisten hevosten koskettaminen.

Suojan etsiminen säältä ja hyönteisiltä.

Ratkaisu:

Ratsasta tai taluta hevosta maastossa.

Laita hevosen tarhaan luonnollisia pieniä esteitä.

Keksi erilaisia ratsastus- ja talutustehtäviä.

Anna heinää myös tarhaan, jotta hevonen voi etsiskellä sitä.

Avaa hevosille karsinoiden välille kurkistusaukot.

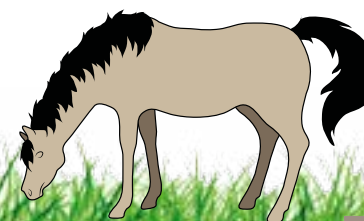
Pihatto, jossa hevonen voi vapaasti kulkea sisään ja ulos.

Luonnossa kulkeminen tarhassa tai maastolenkillä.

Kaverin kanssa tarhaaminen.

Oksien ja puunrunkojen järsiminen.

Heinäverkot, joista voi poimia syötävää heinää kerrallaan.

HYVÄ VAIHTOEHTO ratsastuskoululle tai oman hevosen hankkimiselle on tarjoutua tallille hevosia hoitamaan.

Hevosharrastuksen aloittaminen

Moni aloittaa hevosharrastuksen ratsastuskoulussa, mutta paikan valinnassa täytyy olla tarkkana. Käy ensin tutustumassa ratsastuskouluun yhdessä vanhempiesi kanssa. Tallilla pitää olla mukava tunnelma. Hevosten tulee olla rauhallisia ja suhtautua ihmisiin ystävällisesti. Seuraa myös ratsastustuntia. Hevosia pitää kohdella hyvin. Jos opettaja huutaa tai hevosia esimerkiksi potkitaan tai lyödään, valitse toinen ratsastuskoulu.

Jos suunnittelet hevosharrastuksen aloittamista, ota ensin selvää hevosesta lajina ja sen tarpeista. Mitä enemmän tiedät hevosista, sitä paremmin osaat olla niiden kanssa ja kohdella niitä hyvin.

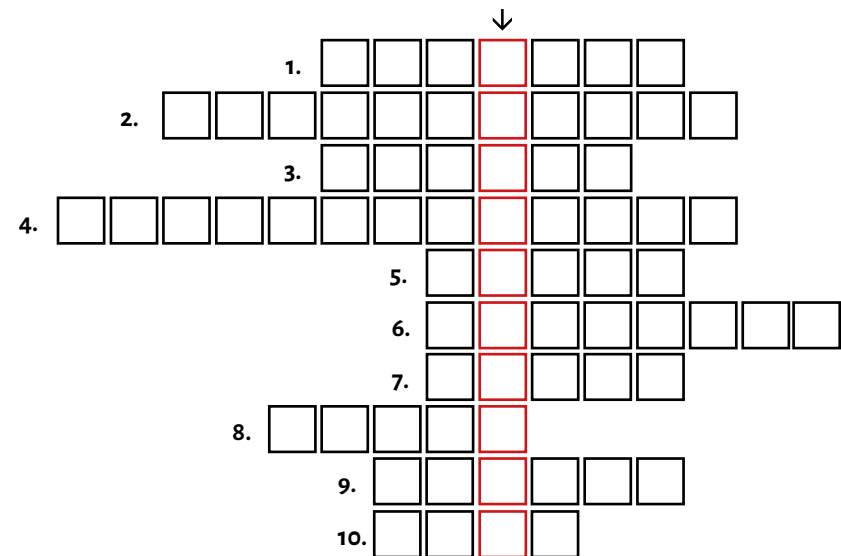
Hevosta ei kannata hankkia omaksi ennen kuin niistä tietää tarpeeksi. Tärkeintä on osata tunnistaa, milloin hevonen ei voi hyvin. Lisäksi omistajalla täytyy olla paljon tietoa hevosen ruokinnasta, liikuttamisesta ja terveydenhuollosta. Muuten hevonen saattaa voida huonosti.

Lue lisää hevosharrastuksesta

hevostieto.fi

Tehtävä Ristikko

1. **TÄMÄN SUUKAPPALEEN** avulla ohjataan hevosta ratsastettaessa.
2. **HEVOSEN TURVASSA** ja silmien ympärillä on näitä. Nämä ovat hevoselle tärkeitä, eikä niitä saa missään nimessä poistaa.
3. **TÄMÄN PÄÄLLÄ** istutaan ratsastettaessa.
4. **MILLÄ TOISELLA** nimellä kutsutaan sitä, kun hevoset syövät laitumella kasvavaa ruohoa?
5. **HEVOSELLA ON** jokaisessa jalassaan tällainen.
6. **TOIMENPIDE, JOSSA** hevosen kavioihin naulataan kengät
7. **NÄIDEN AVULLA** hevonen kertoo miltä siitä tuntuu.
8. **HEVOSELLA ON** hyvä olla tätä koko ajan tarjolla.
9. **TOIMII** apuvälineenä, kun halutaan tehostaa hevoselle annettua pyyntöä. Tätä välinettä ei saa missään nimessä käyttää hevosen rankaisuun.
10. **PIENIKOKOINEN HEVONEN** tunnetaan myös tällä nimellä.

Mikä sana muodostui pystyviivalle? Osaatko selittää, mitä se tarkoittaa?

TÄMÄ VIHKONEN on 3.-luokkalaisille ja sitä vanhemmille suunnattu tieto- ja tehtäväpaketti vuoden 2016 Eläinten viikon teemasta, hevosesta. Aineistoa voi käyttää usean eri oppiaineen tunnilla ja myös pohjustuksena laajemmalle eläinaiheiselle keskustelulle.

Kouluopetuksen lisäksi aineisto sopii käytettäväksi muun muassa luonto- ja eläinkerhoissa, partiossa tai 4H-toiminnassa. Oppaan ovat kirjoittaneet eläinten kouluttajat **Tuire Kaimio** ja **Minna Tallberg**. Vihkosta voi tilata maksutta osoitteesta sey@sey.fi. Lisää tietoa ja tehtäviä löytyy osoitteesta hevostieto.fi

Eläinten viikko on vuosittain 4.–10. lokakuuta vietettävä teemaviikko, jonka ensimmäinen päivä on kansainvälinen Eläinten päivä. Suomessa Eläinten viikkoa on vietetty SEYn aloitteesta vuodesta 1959 lähtien.

